

VLADA CRNE GORE

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija

dr Anđela Jakšić Stojanović, ministarka

Podgorica, 23.11.2023.

Predmet: **Inicijativa za vraćanje predmeta *Građansko vaspitanje/građansko obrazovanje* u status obaveznog predmeta u osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori**

Poštovana gospođo Jakšić Stojanović,

Ovom prilikom Vam čestitamo na izboru za ministarku prosvjete, nauke i inovacija u 44. Vladi Crne Gore, i izražavamo očekivanje da ćete u resoru za koji ste zaduženi sprovesti potrebne pozitivne promjene.

Centar za građansko obrazovanje (CGO), Akcija za ljudska prava (HRA) i Centar za žensko i mirovno obrazovanje ANIMA cijene da je prosvjeta ključna za razvoj i održivost Crne Gore kao građanskog društva koje usvaja i primjenjuje najviše demokratske standarde i najbolje prakse.

U tom kontekstu, obraćamo Vam se sa zajedničkom ***Inicijativom da vratite Građansko vaspitanje, odnosno Građansko obrazovanje u status obaveznog predmeta u osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori***, a imajući u vidu potencijal i značaj ovog predmeta za neophodne procese demokratizacije i evropeizacije države Crne Gore.

Razvoj demokratije, koja podrazumijeva poštovanje vladavine prava i ljudskih prava, moguće je osigurati samo ako se sva djeca i mladi blagovremeno i adekvatno obučavaju da budu aktivni građani i građanke koji umiju da vode dijalog zasnovan na argumentima, razumiju moderni koncept ljudskih prava, imaju elementarno znanje o sistemu u kojem žive i nadležnostima institucija, ali i o vrijednostima i principima na kojima su zasnovana progresivna društva, kao i Evropska unija čijem članstvu Crna Gora stremi.

Podsjećanja radi, predmet *Građansko vaspitanje/Građansko obrazovanje* uveden je u osnovno obrazovanje u školskoj godini 2004/05 kao obavezan predmet za učenike VI i VIII razreda, a u srednje škole u školskoj godini 2006/07 kao obavezan izborni predmet. Tome je prethodilo aktivno zagovaranje od strane nevladinog sektora i podrška međunarodnih organizacija, ali i razumijevanje stručnih pojedinaca unutar formalnog obrazovnog sistema koji su bili na pozicijama da su mogli uticati na tako važnu odluku.

Dakle, *Građansko vaspitanje* je 13 godina bilo obavezan predmet u osnovnim, a *Građansko obrazovanje* 10 godina u srednjim školama, dok nije degradiran na nivo izbornog predmeta 2017. godine, reformom tadašnjeg ministra Damira Šehovića.

Podsjećamo da Konvencija o pravima djeteta, čija je Crna Gora država potpisnica, zahtijeva da država svakom djetetu obezbijedi obrazovanje usmjereno na razvoj poštovanja ljudskih prava i pripremanje djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu u duhu razumijevanja, mira, tolerancije, jednakosti polova, prijateljstva među narodima, etničkim, nacionalnim i vjerskim grupama i razvoj poštovanja prema prirodnoj okolini (čl. 29). Država je dužna i da preduzme obrazovne mjere za zaštitu djeteta od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povređivanja ili zlostavljanja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja,

maltretiranja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje (čl. 19). Takođe, država je dužna da i obrazovanjem zaštiti djecu od nezakonite upotrebe narkotika i psihotropnih supstanci i spriječi korišćenje djece u nezakonitoj proizvodnji i trgovini tim supstancama (čl. 33).

Obrazovanje o ovim temama država mora da obezbijedi svakom djetetu, a za to je najpogodniji obavezni obrazovni program predmeta Građansko vaspitanje /Građansko obrazovanje, koji bi se organizovao tako da uključi ta neophodna i poželjna znanja i vještine koji bi mladi građani i građanke morali steći što prije, a najkasnije do navršene 18. godine kada stiču aktivno i pasivno biračko pravo, a samim tim ulaze, na jedan način, u procese donošenja odluka.

Osim uvođenja ovog predmeta kao obaveznog, tu odluku bi trebalo da prati i odluka o reviziji nastavnog plana i programa, kako bi se isti nakon skoro dvije decenije upodobio savremenim potrebama i konceptima, ali i pažljiv odabir kadra koji bi ovaj predmet predavao, na bazi jasnih kriterijuma i kompetencija, uz dodatnu obuku.

Naglašamo da smo spremni, kroz svoje znanje, iskustvo i druge raspoložive kapacitete, kao i generišući podršku međunarodnih institucija, da pomognemo u realizaciji ove Inicijative.

Ostajući otvoreni da o ovom razgovaramo direktno i uz više detalja na sastanku sa vama, a zadržavamo pravo da ovu inicijativu iskomuniciramo i sa zainteresovanom javnošću.

S poštovanjem,

Akcija za ljudska prava (HRA), Tea Gorjanc Prelević, izvršna direktorka
Centar za žensko i mirovno obrazovanje – ANIMA, Ljupka Kovačević, koordinatorka
Centar za građansko obrazovanje (CGO), Daliborka Uljarević, izvršna direktorka